

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**Актуальні проблеми
вітчизняної та всесвітньої
історії**

*Збірник присвячений
75-й річниці
Рівненського державного гуманітарного університету*

Наукові записки РДГУ

Випуск 26

Рівне – 2015

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан, кандидат історичних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне).

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне).

Члени редколегії:

Жилюк Сергій, доктор історичних наук, професор (м. Острог).

Киридон Алла, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Соммер Ханна - доктор гуманітарних наук в галузі соціології, професор. (м. Жешув)

Степанков Валерій, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський).

Стоколос Надія, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Троян Сергій, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Фісанов Володимир, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці).

Чухліб Тарас, доктор історичних наук (м. Київ).

Швецова-Водка Галина, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Шугаєва Людмила, доктор філософських наук, професор (м. Рівне).

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 26. – Рівне : О. Зень, 2015. – 305 с.

ISBN 978-617-601-146-0

Згідно постанови президії ВАК України часопис «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» визнано фаховим виданням у галузі історичних наук (постанова від 17 квітня 2010 р.)

***Свідоцтво про державну реєстрацію:
Серія КВ № 15857-4329Р від 12 жовтня 2009 р.***

*Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету,
протокол № 4 від 28 листопада 2015 р.*

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Остафова 31,
історико-соціологічний факультет РДГУ.

ISBN 978-617-601-146-0

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015

років розпочалась жорстока русифікація України, себто більшовицька яничаризація українців, яким Москва видавала смертний вирок. Найродючіші чорноземи були знищені, затоплені штучними морями, що з часом перетворились у болото. Злочинна діяльність Москви та її київських сатрапів призвела до найтяжчого злочину в мирний час — аварії на Чорнобильській АЕС. Таким було "визволення", за яке воювали українці в лавах червоних військ. Ми не маємо права зневажати їх, та не маємо підстав вважати їх національними героями. Вони — жертви найбільшого ворога України [5].

Джерела та література

1. Боррис Ахим фон. Четыре дня в мае. Кинофильм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ru.wikipedia.org/wiki/4_дня_в_мае
2. Волкогонов Д. А. Семь вождей . В 2-х кн. -- М.: Новости, 1998.-- Кн. – 1. -- 480 с.
3. В СРСР були засуджені близько 350 тисяч військовослужбовців, які побували в полоні. Українська правда.-07.02.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.istpravda.com.ua/short/2011/02/7/22248/>.
4. Гончаренко Р. 1937-ий. Кампанія з розкуркулення: так добивали українське селянство . 03.02.2011 ., Deutsche Welle. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.istpravda.com.ua/digest/2011/02/3/21436/view_print/
5. Гринів О. Українці у роки Другої світової війни.- Київ: Український інститут національної пам'яті, 2007.- 12 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Hryniv/Ukrainci_v_roky_Druhoi_svitovoi_viiny/.
6. Кепп Габріела. Чому у мене не було сексу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.tsn.ua/svit/v-germanii-vyshla-kniga-o-zverstvah-sovetskih-soldat-kotorye-nasilovali-detey.html>.
7. Мурашко Г.П. , Носкова А.Ф. Советское присутствие в Восточной Европе . 1944-1948 гг.: некоторые политические аспекты / / Авторитарные режимы в центральной и Восточной Европе (1917-1990-е годы). Центральноевропейские исследования. Выпуск 1.- М: Институт славяноведения РАН, 1999. –С.80-94.
8. Рабичев Леонид. Война всё спишет. Воспоминания офицера-связиста 31 армии. 1941-1945. — М: Центрполиграф, 2010. — 254 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.e-reading.club/book.php?book=1010020> ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.youtube.com/watch?v=6DuWH2p-uuw.
9. Сталинские палачи-рекордсмены // Толкователь .-07.02.2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Толкователь . <http://ttolk.ru/?p=15741>.
10. Фост Д. И. "Русская былина" // Вокруг света.- № 5 (2788).- май.- 2006 . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://archive.is/20130127200628/www.istrodina.com/rodina_articul.php?id=1884&n=98.
11. Austin J. App. Ravishing the Women of Conquered Europe. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://maxpark.com/community/2039/content/1967034>.

УДК:94:355.48(47+57)+(430) “1941”

П. Савчук

1941: ПОЧАТОК НІМЕЦЬКО-РАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ (РЕТРОСПЕКЦІЯ ВІЙНИ)

У статті висвітлюється ставлення населення до нападу ворога, проблеми мобілізації у початковий період німецько-радянської війни. Показано патріотизм людей у захисті країни, діяльність органів радянської влади.

Ключові слова: війна, мобілізація, армія, народ.

The article tell about the problems of mobilization in the early period of German-Soviet war. Shows the patriotism of people to protect the country, outstanding unresolved issues of Soviet power.

Key words: war, mobilization, army, people.

Незважаючи на вкрай складну воєнну обстановку, в перші дні війни комуністи, радянські активісти Волинської, Ровенської областей добровільно і по мобілізації вступили до лав Червоної армії. У Ровенській області з 3884 комуністів, які перебували на партійному обліку, 2870 пішли в діючу армію.

Добровольці з'явилися вже в перші години війни, як тільки пролунали ворожі постріли на кордоні, вибухнули скинуті з фашистських літаків бомби на мирні міста. У перший день війни, на світанку 22 червня 1941 року, разом із прикордонними і регулярними військами з ворогом воювали сотні добровольців-робітників, селян, службовців. Прикордонники мужньо відстоювали рідну землю. Жорстокі бої розігралися на кордоні в районі Перемишля. Фашисти йшли в атаку по декілька годин з метою форсувати ріку Сян і захопити місто. Але щоразу бої між прикордонниками і гітлерівськими військами закінчувалися перемогою радянських солдатів. Разом із охоронцями кордону діяв загін місцевих жителів. Він складався з 137 патріотів із підприємств і організацій. Попри перевагу в озброєнні і живій силі, ворога, місцеві сміливці разом із воїнами понад 10 годин захищали Перемишль. Тільки о третій годині начальник прикордонного загону майор Я.І.Тарутін віддав наказ відступати. На міській околиці загін окопався і змусив гітлерівців перейти до оборони. Наступного дня, після підходу підкріплення, місто було визволене, і утримувалося радянськими військами до 27 червня. Увесь світ облетіло повідомлення Радянського Інформбюро: "Навальним контрударом наші війська знову заволоділи Перемишлем"[18, с. 76-77].

Частина жителів прифронтових районів добровільно вступили до Червоної армії. У перші дні війни, наприклад, у Станіславській області в 58-у і 44-у стрілецькі дивізії прибуло 600 осіб, а у Львівській області в Червону армію зголосилися вступили біля 80 відсотків складу парторганізацій. На призовні пункти йшли мобілізовані, переважно радянські активісти. У Чернівецькій області понад 17 тисяч буковинців були призвані у військові частини, що діяли в цій області [9, с.34].

Як тільки звістку про віроломний напад фашистської Німеччини оголосили по радіо, сотні людей на фабриках і заводах, у селах і навчальних закладах України прийшли у військові комісаріати та інші інстанції із заявами про відправку їх на фронт. Вони наполягали використати своє право й обов'язок зі зброєю в руках захищати Батьківщину. Йшли з повною рішучістю робітники та службовці, студенти, люди різного віку і професій представники багатьох народів, які населяли республіку.

У цей складний час їх усіх об'єднувало бажання – зі зброєю в руках боротися з ворогом і знищити його. І в цьому патріотичному пориві з усією силою підтвердилося глибоке розуміння людьми свого громадянського обов'язку, незважаючи на те, що частина жителів ухилилася від мобілізації.

На мітингах і зборах, які проходили на промислових підприємствах, шахтах, будовах та інших трудових осередках, люди зобов'язувалися зробити все для якнайшвидшого розгрому фашистського агресора. Перший день війни на Одеському заводі імені Січневого повстання, як завжди, розпочався з гудка о 8-й годині ранку. Тут не зафіксовано жодного прогулу або запізнення (згідно з законом, за це можна було одержати чималий строк), працювали чітко за графіком, завод наближався до виконання червеної виробничої програми. І ось перед обідньою перервою – о 12 годині 15 хвилин радіохвиля принесла на підприємство повідомлення Народного комісара закордонних справ В.М.Молотова, що ворог здійснив вторгнення у Країну Рад. Відразу ж на заводському подвір'ї відбувся багатолюдний мітинг, на якому робітники, інженерно-технічні працівники у відповідь на віроломний напад гітлерівців проявили високе чуття патріотизму, повну готовність боротися з загарбниками. Водночас зобов'язалися працювати ще краще, бути вимогливими до себе, підвищувати трудову дисципліну і політичну пильність [14, с.13].

За сотні кілометрів від Києва й Одеси в трудових колективах республіки також відбулися гнівні виступи проти фашистської агресії, зокрема в Харкові. На багатолюдному мітингу заводу "Світло шахтаря" виступили секретар парткому А.А.Мосенцев, директор підприємства К.М.Момотенко, кадрові робітники М.Ф.Лактіонов, А.С.Страх, С.С.Парфьонов, А.М.Передириков, С.Г.Партицький, які закликали колектив трудитися напружено в ім'я перемоги над загарбником. А буквально через декілька днів сотні робітників та службовців цього заводу добровільно влилися у лави Червоної армії, першими серед них були В.П.Харченко, А.Ф.Дитевський, Г.Е.Власенко, О.Н.Григор'єв, Е.З.Ільїн, П.В.Рауш, А.А.Грингот. Особливо багато трудівників заводу влилися в ряди Червоної армії, коли ворог підходив до Харкова. Зі зброєю в руках захищали рідну землю М.І.Перков, Б.І.Немцев, Г.М.Артемов, М.А.Смолянінов, П.А.Глотов, брати Петро й Олександр Єгорови та багато інших [5, с.51].

Піднявшись на імпровізовану трибуну, слюсар-лекальник інструментального цеху Полтавського термомеханічного заводу Олексій Костянтинівич Пойдеменко заявив: "Із сьогоднішнього дня вважаю себе добровольцем. Прошу відпустити мене на фронт". І тут же подав заяву про зарахування його в діючу армію. Приклад Пойдеменка підхопили і інші робітники: Олександр Ізмайлівський із цього цеху, заступник начальника першого механічного цеху Йосип Григорович Гольденберг, наладчик Степан Митрофанович Плескач, заточник Дмитро Федорович Кочагін, слюсар Анатолій Іванович Чепіга, інженер-механік Микола Венгліньський.

Принагідно зауважимо, що О.К. Пойдеменка захищали кулеметником на бронепоезд "Маршал Будьонний", побудований робітниками Полтавського паровозоремонтного заводу. Бронепоезд охороняв залізничні ділянки Кобеляки – Ганнівка, Галещина – Потоки від нальотів ворожої авіації, і тільки у вересні 1941 року потрапив у ворожу засідку [20, с. 53-54].

У цю неділю робітники цехів із безперервним процесом виробництва, як завжди, перебували на своїх місцях. Так було і на Донецькому содовому заводі. Робітники ж ряду цехів – ремонтники, електрики відпочивали, але після тривожного повідомлення "війна", почуте по радіо, поспішили на підприємство. Біля заводського Палацу культури відбувся мітинг. Від імені колективу виступили старий робітник М.А.Чайка, член парткому М.С.Колосов, начальник цеху кальцинованої соди М.Ф.Чигирік, начальник зміни М.Г.Суначов. Опісля відбулося екстрене засідання партійного комітету з активом, на якому секретар парткому Г.Кулагін, директор заводу Д.Семенников, В.Рядюга, головний інженер К.Васильченко внесли пропозиції про невідкладні завдання колективу заводу в умовах воєнного часу. Було прийнято відповідне рішення [27, 85-86].

Поряд із осудом фашистської агресії на таких мітингах намагалися націлити людей на дотримання порядку, надання допомоги фронту і піднесення темпів виробництва. На Костянтинівському заводі скловиробів уже після першого повідомлення про війну зібралися секретар парторганізації І.С.Корягін, директор заводу І.С.Синтюрін, начальники цехів М.І.Шубов, М.Н.Гуторов, активісти А.С.Бобильов, Д.А.Крюченков, начальник відділу кадрів П.К.Васюткін та інші керівники служб і відділів. У тривожний час розширене зібрання виявилось коротким і діловим. Було прийняте рішення провести мітинг колективу заводу, здійснити заходи щодо світломаскування і роботи заводу у воєнних умовах [1, с.82].

Виходячи із звернення Радянського уряду 22 червня 1941 року, у Вінницькій області посилили цілодобову охорону всіх підприємств, транспортних і сільськогосподарських установ, організували бойові дружини для їх захисту від можливого проникнення диверсантів і нанесення ними збитків народному господарству" [21, с.18].

Отримавши в другій половині дня 23 червня 1941 року директиву про проведення мобілізації, Херсонський міськком партії скликав термінове засідання бюро, на якому і прийняти постанову про завдання, пов'язані з мобілізацією. А о восьмій годині вечора проведено нараду, на якій всі присутні секретарі первинних парторганізацій міста отримали вказівки про проведення мобілізації військовозобов'язаних, про перехід міста на воєнне становище. Увага запрошених акцентувалася на проведенні оборонної агітмасової роботи серед трудящих, на підвищенні класової пильності і припиненні вилазок із боку ворожих елементів, наданні військовим органам своєї допомоги в проведенні мобілізації [16, 24-25].

Подібні рішення приймали в області й інші парткомітети. Так, Горностаївський РК КП(б)У зобов'язав секретарів первинних партійних організацій забезпечити політмасову роботу з військовозобов'язаними на збірних пунктах і із сім'ями червоноармійців, організувати охорону соціалістичного майна [16, 26].

Аналогічні процеси проходили в усій Українській РСР. У Чернігівській області бюро Бахмацького РК КП(б)У зобов'язало керівників підприємств вжити заходів по заміні кадрів середньої ланки замість вибухлих у Червону армію [9, с.21].

Бюро Житомирського міськкому партії вважало головним у зв'язку з оголошенням мобілізації всебічне сприяння міськвійськкомату в проведенні цієї роботи своєчасно і якісно. З цієї метою активізували агітацію на підприємствах міста, підсилили оборонну роботу і виконання виробничих планів. З метою охорони підприємств та інших об'єктів за ними закріплювалися активісти, не призвані в армію, зобов'язані організувати охорону і проведення масових виховних заходів. Це вимагало посилення дисциплінованості, підвищення авангардної ролі активістів на всіх ділянках виробництва і громадської роботи. Радомішлянський РК КП(б)У також намітив заходи, спрямовані на посилення агітаційно-масової роботи серед трудящих у перший день мобілізації. І, як результат, мобілізація пройшла організовано. На збірному пункті при райвійськкоматі працювали чотири агітпункти, 19 агітаторів. Тільки за один день проведено 11 групових та багаті індивідуальних бесід на різні політичні й оборонні теми. Увага зверталася на вивчення і роз'яснення виступу Народного комісара закордонних справ 22 червня, Указу Президії Верховної Ради Союзу РСР. Випускалася змінна газета, працював стіл юридичних довідок, кіоск, буфет, проводилися культурні заходи [8, с. 8–16].

Як інформував Житомирський облвійськкомат у Київській особливий військовий округ, військовозобов'язані, що перебували на збірні пункти, мають високий морально-політичний дух. Такі "ура" інформації надходили й з інших областей, нічого не говорилося про недоліки, проблеми. На мітингах, проведених на збірних пунктах військкоматів, мобілізовані засуджували агресора. У військкомати надходили і надходили заяви від добровольців. У Бердичівський райвійськкомат протягом 22-23 червня надійшло 132 заяви, із них 78 від жінок, у місті Житомирі – 92, з яких 53 – теж від жінок [8, с. 8–16].

Серед добровольців і мобілізованих у перших рядах були передовики виробництва Київського заводу "Укркабель". На фронт лежав шлях працівників заводу Гоголя, Вороніна, Вязьмишина, Ковальчука, Кулінського, Заславського, Горбачинського, Кияновського, Обручєного, Петровського, Полегенька й інших. З ними ряди воїнів поповнили сотні заводчан [7, с. 87-88].

Мобілізація скрізь проходила під наглядом компетентних органів. У перший день мобілізації у м. Будьонівка Сталінської області у призначений час військовозобов'язані з дружинами і рідними прийшли на збірні пункти. Спільно відбувалося оформлення документів. У кімнаті, де засідала лікарська комісія, було порожньо протягом дня, усі заявляли, що не потребують медичної допомоги. На збірному пункті працювали політруки. Тут уже були газети, випускалася стінгазета. У багатьох замітках повторювалися слова: "Наша справа справедлива. Ворог буде розбитий. Перемога буде за нами". Такі пропагандистські гасла супроводжували майже всі матеріали у пресі [13].

Щодня прибували на мобілізаційні пункти військовозобов'язані у м. Чернігові, приходили і приїжджали за викликом і добровільно. Виступаючи Веселій, Дроздів, Дашкевич та інші запевнили, що будуть самовіддано боротися з ворогом, іншої думки і не могло бути. М.Гузь, Ф.Тимошенко, комсомолец Стефан подали на ім'я військового комісара заяву, у якій просили зарахувати їх до одного кулеметного взводу і відправити на фронт. У листі до Чернігівського міськвійськкомату колишній партизан М.Дудник писав: "Мій рік народження не підлягає мобілізації, проте я хочу рішуче йти на захист завоювань Великого Жовтня" [2].

У тогочасній пресі, по радіо організувалися виступи робітників, селяни, представників інтелігенції, щоб підтримати ентузіазм населення. У підготовленому листі в редакцію "Радянський колгоспник" Одеської області слюсар-стахановець

Роздільнянської МТС М.Є.Хижняк 25 червня писав: "Разом із мільйонами патріотів країни перемігшого соціалізму я також замінив свій верстат на бойову зброю. Вижджаючи в ряди героїчної Червоної армії, я виправдаю її бойові традиції й у жорстоких боях самовіддано буду бити ворога як боєць, як комуніст, як патріот. І я упевнений, що німецький фашизм буде знищений. Варварам середньовіччя не буде порятунку". Аналогічні повідомлення друкувалися по всій республіці.

У Бахмацькій газеті "Прапор Комуни" 25 червня опубліковано заяву Івана Стрельцова, у якій читаємо: "Вважаю своїм обов'язком і честю комуніста піти добровільно в ряди Червоної армії на фронт. Зобов'язуюся з честю радянського громадянина захищати свою Батьківщину, не шкодуючи сил і самого життя для повного розгрому негідних фашистських агресорів. Прошу задовольнити моє прохання. Іван Стрельцов, м. Бахмач, 23.06.1941 р.". Зрозуміло, іншої заяви газета тоді не опублікувала б.

До великого гарного будинку Харцизької середньої школи, яка стала призовним пунктом, одна за другою під'їжджають машини. Це прибували мобілізовані колгоспники, гірняки, залізничники, електрики, металурги. У всіх зосереджені і серйозні обличчя. Вони намагаються скоріше оформити необхідні документи і бути зарахованими до лав захисників.

Проходила наспіх мобілізація у Києві, де в Червону армію було мобілізовано 200 тисяч осіб. З тих, хто перебував на партійному обліку в місті до початку воєнного часу (37057), отримали повістку 16333 чоловік, а в області до лав Червоної армії пішло 30 тисяч членів партії. Особливо багато письмових і усних заяв із проханням добровільно послати на фронт надійшло у військові комісаріати [17].

Однак далеко не всі бажали зараховуватися в діючу армію. Для цього були різні причини і мотиви, зокрема стан здоров'я, вік, враховувалися інтереси виробництва, особливо такого, що давало воєнну продукцію. У зв'язку з переведенням підприємств на воєнне становище та деякими іншими факторами виникла гостра потреба в спеціалістах, кадрових робітниках.

Про недоліки, трагічні сторінки процесу мобілізації в армію мало йдеться в опублікованих документах, частина документів ще перебуває в спецховищах, чекаючи істориків та дослідників.

Джерела та література

1. Балашов Б.И., Климов А.А. Константиновский завод стеклоизделий.
2. Очерки. – Донецк: Донбасс, 1974.
3. Большевик (Чернигов), 1941, 29 июня.
4. Большевик Запорожья, 1941, 12 июля.
5. Большевик Южный, 1941, 17 августа.
6. Бабури С.Ф., Бузницкая В.М., Калинкина Л.Д. и др. Флагман горного машиностроительного. Очерки истории Харьковского ордена Ленина машиностроительного завода "Свет шахтаря". – Харьков: Прапор, 1976.
7. Батарина А., Бирик Г., Митяев В. Ветеран индустрии: Очерк истории Нижнеднепровского ордена Октябрьской революции трубопрокатного завода им. Карла Либкнехта. – Днепропетровск: Промінь, 1978.
8. Державний архів Київської області, ф. П.3297, оп.1-2 а, арк. 87-88.
9. Житомирщина у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр. Збірник документів та матеріалів. – К.: Наукова думка, 1969.
10. Замлинський В.О. З вірою в перемогу. – К.: Вища школа, 1976.
11. Заспенко Я.П., Чайковский Ф.Г., Яценко Н.Г. В строю ветеранов. Краткий очерк истории Днепропетровского металлургического завода имени Коминтерна. – Днепропетровск: Промінь, 1977.
12. История родного завода: очерки прошлого и настоящего ордена Ленина Днепропетровского трубопрокатного завода им.Ленина. – Дніпропетровськ: Промінь, 1957.
13. Маленко С. Ю., Пантелеев М.І., Яшин М.Ф. Нариси історії Конотопського заводу "Червоний металіст". – Харків: Прапор, 1966.
14. Сталинец (Буденновка), 1941, 26 июня.
15. Одесса в Великой Отечественной войне Советского Союза. Сборник документов и материалов в 3-х томах. Т.1.– Одесса: Обл. кн. изд-во, 1947.
16. Харьковщина в годы Великой Отечественной войны (1941-1943 гг.). Сборник документов и материалов. – Харьков: Прапор, 1965.
17. Херсонская область в годы Великой Отечественной войны 1941-1945. Сборник документов и материалов. – Симферополь: Таврия, 1975.
18. Центральний державний архів громадських організацій України, ф. 1, оп. 22, спр. 269.
19. Там же. Ф. 1, оп. 46, спр.4.
20. Черниговщина в период Великой Отечественной войны 1941-1945 гг. Сборник документов и материалов. – К.: Политиздат Украины, 1978, с. 21.
21. Полтавщина у Великій Вітчизняній війні Радянського Союзу 1941-1945. Збірник документів та матеріалів. – К.: Наукова думка, 1977.
22. Вінничина в роки Великої Вітчизняної війни (1941-1945). Збірник документів та матеріалів. – Одеса: Маяк, 1971.

УДК 94 (47+57) "1941/1944"

Ю. Карповець

ГОЛОД, ХВОРОБИ І СМЕРТНІСТЬ ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ В РОКИ БЛОКАДИ ЛЕНІНГРАДУ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ВТРАТ

У статті проаналізовано проблему соціальних аспектів життя блокадного Ленінграду періоду Другої світової війни, висвітлено питання становища дитячого населення. Наведено інформацію про голод, методи його подолання; хвороби і смертність дитячого населення, профілактику захворювань. Для більш детальної і об'єктивної спроби висвітлення подій блокади Ленінграду використано спогади її очевидців.

Ключові слова: блокада, блокадний Ленінград, продовольча криза, евакуація дітей, медичні служби, голод, поширені захворювання, смертність дітей.

The article analyzes the problem of social aspects of life in blockade Leningrad during the World War II. The question of children's population situation is covered. The information about hunger, methods of its overcoming, diseases, mortality among infants and prevention of diseases is discussed. The memories of blockade Leningrad witnesses were used for more detailed and objective attempt.

Key words: blockade, blockade Leningrad, grocery crisis, evacuation of children, medical services, hunger, spreaded diseases, mortality of children.

Голод і триста років тому, і нині – такий самий. І муки ті ж, і відчуття. Але до голоду блокади було особливе відношення – це був ворог, засланий фашизмом, це був супротивник, що заважав працювати, воювати. Він був страшнішим за саму війну...

Про німецько-фашистський варіант використання «зброї» – голоду Жозуа де Кастро писав: «План організованого голода, здійснюваний третьою імперією, имел солидную научную базу и совершенно определенные цели. Это было мощное оружие

З М І С Т

РОЗДІЛ 1 ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Ю.Візітвіч ФРАНЦУЗИ В УКРАЇНІ: ФРАГМЕНТИ ІСТОРІЇ	3
Н.Озерянский ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНА СРЕДНЕГО ПОДНЕСТРОВЬЯ И ВЕРХНЕГО ПРУТА В XII-XV СТ. И ВЛИЯНИЕ ВНУТРЕННИХ ФАКТОРОВ	6
І.Синяк РІЗНОВИДИ ЗАСВІДЧУВАЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В ДІЛОВОДСТВІ ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО НИЗОВОГО В ПЕРІОД НОВОЇ СІЧІ	8
Р.Шеретюк ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ЕТНОКОНФЕСІЙНОЇ ПОЛІТИКИ САМОДЕРЖАВНО-СИНОДАЛЬНИХ СТРУКТУР В ПЕРШІ РОКИ ПІСЛЯ «ВОЗЗ'ЄДНАННЯ» ГРЕКО-УНІАТИВ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ І БІЛОРУСІ З РОСІЙСЬКОЮ ПРАВОСЛАВНОЮ ЦЕРКВОЮ 1839 Р.	12
І.Рудянин УЧАСТЬ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОГО ДУХОВЕНСТВА У РОБОТІ ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» 1868-1914 РР.	15
П.Леснича ВИНИКНЕННЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ТОВАРИСТВ У ВОЛИНСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	17
С. Мартинчук ОСНОВНІ ПРОМИСЛОВІ ЗАКЛАДИ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	20
В. Мишков СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ ВІДРОДЖЕННЯ ЕСХАТОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОГО СТАРООБРЯДНИЦТВА В ХХ-ХХІ СТОЛІТТІ	22
Т. Герасимов ЗАГОСТРЕННЯ ОПАЛЮВАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ В МІСТАХ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ В 1914 – 1917 РР.	24
Н.Щавлинский ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ БЕЛОРУССКОГО ОБЩЕСТВА «ГАЙ» В ОДЕССЕ В 1917-1918 ГГ.	26
М.Марек OBRONA LWOVA, A CZYN LISTOPADOWY – STOSUNKI POLSKO-UKRAIŃSKIE W CZASIE WALK LISTOPADOWYCH 1918R	28
О.Вітюк СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МОГИЛІВСЬКОГО ПОВІТУ В ДОБУ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914 – ЛЮТИЙ 1917 РР.)	30
Р.Давидюк ВОЛОДИМИР ОСКІЛКО ЯК ВИРАЗНИК НАСТРОЇВ УЕНЕРІВСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ НА ВОЛИНІ	33
Л.Стафеева УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕСЛІДУВАНЬ В РОКИ РЕПРЕСІЙ 20-30-Х РР. ХХ СТ.	36
О.Мазурок ЗЛОЧИНИ УЧАСНИКІВ РАДЯНСЬКОГО ПАРТИЗАНСЬКОГО РУХУ ПРОТИ ЖІНОК ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	38
І.Музика РОЗСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПОЛЬЩІ В УРСР, ЯК ПЕРЕДДЕНЬ ОПЕРАЦІЇ «ВІСЛА»	40
Б.Паска ІДЕЇ УКРАЇНОЦЕНТРИЗМУ ТА НАЦІОНАЛІЗМУ В ПУБЛІЦИСТИЦІ ВАЛЕНТИНА МОРОЗА КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	44
О.Ворон РИМО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА В УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ	47
В.Докаш ПОЛІКОНФЕСІЙНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА (НА ПРИКЛАДІ БУКОВИНИ)	50
Ю.Літнік ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЮВАННЯ ПОМІСНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	53
С.Жилиук РЕЛІГІЄЗНАВЧІ ЕКСПЕРТИЗИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНО-ЦЕРКОВНОЇ СИТУАЦІЇ В СИСТЕМІ МІФОЛОГЕМ	56

<i>О.Пальчевська</i> ЕКЗИСТЕНЦІЙНО-СМИСЛОЖИТТЄВІ ОРІЄНТАЦІЇ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ	60
<i>О.Заворотній</i> БЕРЕСТЕЦЬКА СІЧА	63

РОЗДІ 2. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ І МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

<i>О.Озимчук</i> «ВЕЛИКЕ ШЕВОШЕ» 1355 РОКУ ЧОРНОГО ПРИНЦА: ГАСКОНСЬКИЙ АСПЕКТ	78
<i>А.Блануца</i> МІСЦЕВІ УРЯДНИКИ У СУДОВИХ ЗЕМЕЛЬНИХ СПРАВАХ У ВЕЛИКОМУ КНЯЗІВСТВІ ЛИТОВСЬКОМУ У ПЕРІОД ДІЇ ПЕРШОГО ЛИТОВСЬКОГО СТАТУТУ	81
<i>В. Константинов</i> ВЛИЯНИЕ КАЗАЦКО-ТАТАРСКИХ НАБЕГОВ НА СОСТОЯНИЕ МОЛДАВСКОГО КНЯЖЕСТВА ВО ВРЕМЕНА ПРАВЛЕНИЯ ШТЕФАНА ТОМШЫ II	82
<i>О.Левак</i> ДИПЛОМАТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФРАНЦУЗЬКОГО АБСОЛЮТИЗМУ ПЕРІОДУ УРЯДУВАННЯ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА КАРДИНАЛА МАЗАРІНІ (40-50 РР. XVII СТ.)	86
<i>В.Ціватий</i> ВІДЕНСЬКИЙ КОНГРЕС (1814-1815 рр.): ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ТА ПОЛІТИКО-ДИПЛОМАТИЧНІ ЗДОБУТКИ ДОБИ РАНЬОГО НОВОГО ЧАСУ (ПОГЛЯД ІЗ ХХІ СТОЛІТТЯ)	89
<i>В.Кравчук</i> О.Х. БЕНКЕНДОРФ НА ЧОЛІ ТРЕТЬОГО ВІДДІЛЕННЯ ВЛАСНОЇ ЙОГО ІМПЕРАТОРСЬКОЇ ВЕЛИЧНОСТІ КАНЦЕЛЯРІЇ	92
<i>Д.Шрестха</i> ГЕНЕРАЛ ДЖОРДЖ ПАТТОН – ВИЗВОЛИТЕЛЬ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ	94
<i>Л.Валюх</i> БРИТАНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ КОЛА ТА ПРОБЛЕМИ АНГЛО-ФРАНЦУЗЬКИХ КОЛОНІАЛЬНИХ ПРОТИРІЧ У СХІДНІЙ АФРИЦІ (80 – ТІ РОКИ XIX СТ.)	97
<i>С.Косяк</i> ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ОФОРМЛЕННЯ НІМЕЦЬКОГО КОЛОНІАЛЬНОГО РУХУ (КІНЕЦЬ 80-х РОКІВ XIX СТ.)	100
<i>Н.Плюта</i> ПОЗИЦІЯ ПРАВЛЯЧИХ КІЛ І ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В КОНТЕКСТІ ФРАНКО-АНГЛІЙСЬКИХ КОЛОНІАЛЬНИХ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ	102
<i>М.Стадницька</i> ОСОБЛИВОСТІ ФЕМІНІЗМУ ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО РУХУ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ У XIX СТОЛІТТІ	106
<i>В.Табунов</i> ПОЗИЦІЯ ЕПИСКОПАТА БЕЛОРУССКИХ ЗЕМЕЛЬ О РЕФОРМИРОВАНИИ СИСТЕМЫ ЕПАРХИАЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ В ПРАВОСЛАВНОЙ ЦЕРКВИ НАЧАЛА XX СТОЛЕТИЯ	107
<i>В.Черній, А.Черній</i> «СЛОВ'ЯНСЬКІ» БАЛКАНИ: ТЕРИТОРІАЛЬНІ КОЛІЗІЇ	110
<i>Г.Савчук</i> КОНЦЕПТ «ГУМАННОЇ ДЕМОКРАТІЇ» ТОМАША МАСАРИКА	112
<i>Р.Ляшенко</i> ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В США: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН	114
<i>В.Вавуліч</i> РОСІЙСЬКО-СЕРБСЬКІ ВОЄННІ ВІДНОСИНИ НА ПЕРШОМУ ЕТАПІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914-1915 РОКІВ)	116
<i>М.Глібіщук</i> ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО АПАРАТУ НА БІЛОМУ ПІВДНІ У 1918 Р.	118
<i>С.Боголейша</i> БЕЛОРУССКИЙ ВОПРОС В СРЕДНЕЙ ЛИТВЕ 1920-1922 гг.	121
<i>А.Кукса</i> СОЗДАНИЕ ПЕРВОГО ТЕХНИЧЕСКОГО ВУЗА И ПРОБЛЕМЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ В БЕЛАРУСИ В 1920-1925 ГГ.	123
<i>О.Тук</i> ДІЯЛЬНІСТЬ КУ-КЛУКС-КЛАНУ 1920-Х РР.: КОЛІР ШКІРИ ЛЮДИНИ ЯК КАТАЛІЗАТОР ЗЛОЧИННОЇ ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ	126

Ю.Тимошенко ДІЯЛЬНІСТЬ ЧЕРВОНОГО СПОРТИВНОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ В ЄВРОПІ	127
І.Гураль УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ В ЕТНОКОНФЕСІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ НА ХОЛМЩИНИ І ПІДЛЯШШІ	130
Т.Кузьма СПАЛЕННЯ КНИГ В НАЦИСТСЬКИЙ НІМЕЧЧИНІ ТА ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ НІМЦІВ	133
Г.Невинна ВПЛИВ ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ КРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ФІНЛЯНДІЇ У 1930-Х РОКАХ	136
Ю.Терешко ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДСТВА РОСІЙСЬКО-РАДЯНСЬКОГО КОМУНІСТИЧНОГО РЕЖИМУ (30-40-ВІ РР. ХХ СТ.) ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ПОЛІТИКУ ПУТІНСЬКОЇ РОСІЇ. ЧАСТИНА 1	138
П.Савчук 1941: ПОЧАТОК НІМЕЦЬКО-РАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ (РЕТРОСПЕКЦІЯ ВІЙНИ)	141
Ю.Карповець ГОЛОД, ХВОРОБИ І СМЕРТНІСТЬ ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ В РОКИ БЛОКАДИ ЛЕНІНГРАДУ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБИГАННЯ ВТРАТ	143
Р.Постоловський ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 50-Х – 60-Х РОКІВ ХХ СТ.: ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ	147
І.Філіпчук О. ШИК: ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ «ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ»	150
Р.Сіромський ПРАВОВИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ РСР У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ КАНАДИ (1960–1970-ті роки)	153
А.Малярчук ПРОБЛЕМИ РОЗКОЛУ ВСЕСОЮЗНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ У 60 РОКАХ ХХ СТ.	156
А.Слесаренко «ВИШУКАНО НЕОТЕСАНИЙ ЗВУК»*: З ІСТОРІЇ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ МУЗИКИ 70-80-Х РОКІВ ХХ СТ. В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ	159
В.Максимчук ПОНТИФІКАТ ІВАНА ПАВЛА ІІ: ОСНОВНІ ВЕКТОРИ ТА ВИЗНАЧАЛЬНІ РИСИ	161
Д.Довгаль ГЕНОЦИД У РУАНДІ: ОСОБЛИВОСТІ ВЧИНЕНОГО ЗЛОДІЙСТВА	162
Т.Опанасюк ФЕНОМЕН ОБ'ЄДНАНОЇ ОПОЗИЦІЇ У РОСІЇ В 1990-ТІ РОКИ	164
В.Дуляницький ГЕОПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ В СВІТІ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ	167
А.Грубінко АТЛАНТИЗМ ЯК ПРИНЦИП І ФАКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ	168
І.Мартинчук СЛОВАЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В 1993-2004 РР. В КОНТЕКСТІ ВІДНОСИН З РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ	171
Б.Сипко ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СЕРЕДОВИЩІ ІМАМІВ ФРАНЦІЇ НА ЗЛАМІ ХХ – ХХІ ст.	174
О.Мельничук НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА БАВАРІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	177
М.Урбан МІСЦЯ ПАМ'ЯТІ ЯК ФАКТОР МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВЗАЄМИН ТА КОНФЛІКТІВ: КАЗУС ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ	180
О.Будько КРИЗА СУЧАСНИХ СТРАТЕГІЙ БЕЗПЕКИ: НОВІТНІ ПІДХОДИ У МИРОТВОРЧОСТІ	184
О.Полюхович «ТЯГАР БІЛОЇ ЛЮДИНИ» В ХХІ СТ.: МАЗОХІЗМ ЧИ СПОКУТУВАННЯ ВИНИ?!	188
В.Дубей, В.Маліченко МІЖНАРОДНІ АВТОМОБІЛЬНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ВИКЛИКИ ЧАСУ ТА ПОШУК ВІДПОВІДЕЙ НА НИХ	190

В.Космина РЕЦЕПЦІЇ ЧУЖИХ КУЛЬТУРНИХ НАДБАНЬ У КОНТАКТАХ МІЖ ЦИВІЛІЗАЦІЯМИ (СИСТЕМНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)	193
В.Бутинський РЕЛІГІЯ У СУЧАСНОМУ СВІТІ: ГОЛОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН	198
Т.Шамсутдинова-Лебедюк БАГАТОЖЕНСТВО ТА ІСЛАМ	199

РОЗДІЛ 3 ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС

М.Федоришин ФЕНОМЕН ЛІТОПИСНОЇ ПЕРЕСОПНИЦІ В КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОМУ ДИСКУРСІ	202
І.Кирилюк ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ДОРОГОБУЖА	206
Л.Бородинська ЦЕРКВА ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ У М. КОСТОПОЛІ: ЕТАПИ РОЗВИТКУ	207
М.Василишин ДОКУМЕНТИ ПАЛАЦУ ГРАФІВ ПОТОЦЬКИХ У КРИСТИНОПОЛІ-ЧЕРВОНОГРАДІ ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН	211
Ю.Войчун ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЧЕСЬКОГО ПОСЕЛЕННЯ НА ВОЛИНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.	212
І.Мілясевич ЖУРНАЛ «ВОЛЫНСКИЕ ЕПАРХИАЛЬНЫЕ ВЕДОМОСТИ» (КРЕМЕНЕЦЬКИЙ ПЕРІОД): НЕВІДОМІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ	215
П.Мачелюк ДЕТЕРМІНАНТИ ЧЕСЬКОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ВОЛИНІ	218
Г.Рачковський РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ РІВНЕНСЬКОГО ПОВІТУ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НАПРИКІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	220
К.Яремко КИЇВСЬКЕ ОХОРОННЕ ВІДДІЛЕННЯ В 1903-1905 РОКАХ (ЗА МЕМУАРАМИ ОЛЕКСАНДРА СПРИДОВИЧА)	222
Н.Кінд-Войтюк МУЗЕЙНА ПОЛІТИКА ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ У М. ЛУЦЬКУ У 1920-Х-1930-Х РОКАХ	225
В.Доброчинська РІВНЕНСЬКА УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ – ОСЕРЕДОК ПЛАСТОВОГО РУХУ НА ВОЛИНІ (1923–1930 РР.)	228
А.Сорокун ПОЛЬСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА НА ВОЛИНІ У ВИСВІТЛЕННІ ПЕРІОДИЧНОГО ЖУРНАЛУ «УКРАЇНСЬКА НИВА» 1926-1936 РР.	231
А.Жив'юк «КУРКУЛЬ» ТА «ІНДУСИ» ПРОТИ КОЛГОСПІВ: ЗАВЕРШЕННЯ СУЦІЛЬНОЇ КОЛЕКТИВІЗАЦІЇ НА РІВНЕНЩИНІ	234
Н.Мащенко ШКОЛИ ДЛЯ МОЛОДІ НА РОВЕНЩИНІ В ПОВОСННИЙ ЧАС	238
Л.Шугаєва РЕЛІГІЄЗНАВЧО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНА ІУРОДСТВА У СХІДНІЙ І ЗАХІДНІЙ ХРИСТІЯНСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ	241
І.Булига ВІРУЮЧИЙ В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ВОЛИНСЬКОГО РЕГІОНУ (40–80-ТІ РР. ХХ СТ.)	243
В.Закревський КРАЄЗНАВЧІ СТЕЖИНИ І. Г. ПАЩУКА (1938–2013) – ДОСЛІДНИКА РІВНЕНЩИНИ	245
В.Сивак НАРОДНІ МЕБЛІ У СЕЛЯНСЬКОМУ ЖИТЛІ СЕРЕДНЬОГО ПОЛІССЯ КІН. ХІХ – СЕРЕДИНИ ХХ СТ.: ПОЛИЦЯ, МИСНИК	247
А.Зюбровський ПІКНА ДІЖА У НАРОДНІЙ КУЛЬТУРІ ПОВСЯКДЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНОГО РЕГІОНУ: ОСОБЛИВОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ	252

РОЗДІЛ 4 ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРІОГРАФІЇ

<i>А.Пословська</i> ІСТОРІЯ ВОЛИНИ РИМСЬКОГО ЧАСУ ЗА АРХЕОЛОГІЧНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ (АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ)	258
<i>А.Малов</i> ПОЛК ВОЕВОДЫ ГРИГОРИЯ ЛЕОНТЬЕВИЧА ВАЛУЕВА НА НЕВЕЛЕ В 122 (1613/14) ГОДУ: СПИСОК И ВЕРСТАНІЕ	260
<i>Д.Вацук</i> ЛИТОВСЬКА ДОБА НА ПОДІЛЛІ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ ЮХИМА СПІНСЬКОГО	268
<i>І.Гілевич</i> З ІСТОРІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙНОГО ЖИТЛОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО БУДІВНИЦТВА ВОЛИНЯН УПРОДОВЖ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.	269
<i>Р.Тарнавський</i> ГОЩАНЩИНА 1930–1940-х РОКІВ У СПОГАДАХ ПРОФЕСОРА СТЕПАНА АРСЕНТІЙОВИЧА МАКАРЧУКА	273
<i>І.Петрович</i> ІСТОРІЯ МІСТА ВОЛОДИМИРА У НАУКОВОМУ ДОРОБКУ ВІТЧИЗНЯНИХ І ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДНИКІВ	276
<i>С.Грипич, Г.Семенюк</i> ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ФОНДУ РІДКІСНИХ І ЦІННИХ ВИДАНЬ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ	278
<i>Ю.Бойко, О.Березовська, І.Шарабанова</i> СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН НАН УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ АРХІВНИХ ДОКУМЕНТІВ	282
<i>С.Старовойт</i> НОВІ ДЖЕРЕЛА З ІСТОРІЇ НАУКИ: АРХІВ АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ А.О.ЛЕБЕДЄВА У ФОНДАХ ІНСТИТУТУ АРХІВОЗНАВСТВА НБУВ	287
<i>І.Хромова</i> ІКОНОГРАФІЯ У НУМІЗМАТИЧНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ	289
<i>В.Божанов</i> ИСТОРИЯ: НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ МЕТОДОЛОГИИ	291

РОЗДІЛ 5 РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ, ОГЛЯДИ

<i>Л.Шугаєва</i> ПОСІБНИК, ЯКИЙ СЛУГУВАТИМЕ ЛЮДЯМ Сторінками історії: Рівненський державний гуманітарний університет у книгах та періодичних виданнях : наук.-допом. бібліогр. посіб. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Наук. б-ка : уклад.: С. Н. Грипич, Л. М. Буравкова, Л. В. Ковальчук, Л. С. Кушка. – Рівне : РДГУ, 2015. – 490 с.	294
<i>Л.Галуха</i> ВИКОРИСТАННЯ РОСІЄЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНФЕСІЙНОГО ПИТАННЯ У ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИНАХ З РІЧЧЮ ПОСПОЛИТОЮ (Рец.: Шеретюк В. Українське дисидентське питання в політичних відносинах Росії і Речі Посполитої (кінець XVII–XVIII ст.) / Валерій Шеретюк. – Рівне : О. Зень [вид.], 2015. – 223 с. : іл.)	295
<i>Л.Галуха, Л.Бородинська</i> РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ЕМІГРАНТІВ У ГРОМАДСЬКОМУ ЖИТТІ УКРАЇНЦІВ МІЖВОСННОЇ ПОЛЬЩІ (Рец.: Давидюк Р. П. З поляками за Україну: Наддніпрянська еміграція в суспільно-політичному житті міжвоснної Волині. Монографічне видання / Р.П.Давидюк. – Рівне : ПП ДМ, 2014. – 174 с.)	296
<i>Л.Галуха</i> ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ У М. КОСТОПОЛІ (Рец.: Бородинська Ліна. З думкою про майбутнє. Історія церкви євангельських християн-баптистів у м. Костополі (з нагоди 90-річчя) / Ліна Бородинська. – Рівне: Дятлик М., 2015. – 62 с.; іл.	297
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	298
ЗМІСТ	301

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Випуск 26

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **Валерій Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **Вікторія Кравчук, Владислав Самсонюк**

Обкладинка – **Григорій Волохов**

Підписано до друку 1.12.2015 р. Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Наклад 300. Обліково-видавничих аркушів 31,7.

Видавець О. Зень вул. Кн. Романа, 9/24, м. Рівне, 33022
0-362-24-45-09; 068-0250674
olegzen@ukr.net

Віддруковано засобами різнографічного друку
ПП Самборський І.О.
вул Княгині Ольги, 8, м. Рівне, 33028

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 26. – Рівне : О. Зень, 2015. – 305 с.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015